

SVERIGES EXPORT- SEKTOR VÄXER MED ÖKAT TJÄNSTE- INNEHÅLL

almeGa

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA

INLEDNING

En vanlig ståndpunkt i den allmänna debatten är att industrin i Sverige sedan länge är på tillbakagång – somliga hävdar till och med att den mer eller mindre har spelat ut sin roll – och att Sverige numera är ett utpräglat tjänstesamhälle. Samtidigt finns det en utbredd uppfattning att tjänstesektorn är betydligt mindre utsatt för internationell konkurrens än industrin, vilket synes leda till slutsatsen att den svenska ekonomin kommer att bli allt mindre konkurrensutsatt och att utrymme måste skapas för en växande hemmamarknad. En konsekvens av detta skulle exempelvis kunna vara att förhållandena på hemmamarknaden – läs stora delar av den privata tjänstesektorn och den offentliga sektorn – skulle tillåtas spela en större roll i lönebildningen.

De två rapporter som rymms inom ett gemensamt projekt mellan Industriarbetsgivarna och Almega kastar nytt ljus på dessa frågeställningar och omkullkastar till stor del de etablerade sanningarna. Den första rapporten illustrerar tydligt att det inte är särskilt meningsfullt att dela upp ekonomin i industri- respektive tjänstesektor. Varu- och tjänsteproduktionen är tätt sammanflätade i förädlingsvärdeskedjor och därmed ömsesidigt beroende. Det är visserligen sant att industrin, såsom den mäts i nationalräkenskaperna, gradvis har minskat sin andel av den svenska ekonomin under de senaste decennierna. Detta är dock i stor utsträckning en statistisk synvilla, eftersom många av de tjänster som tidigare utfördes inom ramen för industriföretagen numera är outsourcade till externa tjänsteleverantörer. Denna förklaring är emellertid alldeles för snäv. Tjänsteproduktionen som genereras av industrin har nämligen utvecklats och blivit allt större över lång tid. Tjänsteleverantörer har i sig expanderat tack vare ökad efterfrågan från både industrin och övriga sektorer i ekonomin. Det rör sig alltså inte enbart om att tjänsteproduktion flyttat ut från industrin. Tjänsteinnehållet i industrins produkter har vuxit och fått ökad betydelse för industrins konkurrenskraft. Tar man hänsyn till de indirekta kopplingarna mellan industrin och tjänstesektorn svarar industrin fortfarande för närmare en tredjedel av förädlingsvärdet och sysselsättningen i det svenska näringslivet.

Den andra rapporten behandlar strukturen på den svenska exporten. Det visar sig att tjänstesektorn i tilltagande grad blir utsatt för internationell konkurrens. Sedan 1990-talet har specialiseringen av Sveriges produktion av exportprodukter fått ett allt större tjänsteinnehåll, dels i form av ökad andel företagstjänster som insats i exportprodukterna inom gruv- och tillverkningsindustrin, och dels i form av ökad export från tjänstesektorn i sig. Medan industrin är den mest exportinriktade sektorn har tjänstesektorn och särskilt olika typer av företagstjänster, också blivit mer exportinriktade. Under de senaste åren, från finanskrisen 2008 och framåt har denna strukturomvandling fortsatt och i snabb takt. En slutsats som kan dras är att den internationellt konkurrensutsatta sektorn utgör en väsentlig del av näringslivets totala produktion och sysselsättning i Sverige. Utvecklingen visar på ett ökat tjänsteinnehåll i Sveriges produktion för exportmarknaden och att denna produktion är både utspridd och starkt integrerad mellan exportindustrin och särskilt företagstjänster. Dessutom har exporten av renodlade tjänster från främst företagstjänster ökat.

Utvecklingen de senaste 4-5 decennierna, med en ökande andel utrikeshandel och tjänster som andel av såväl världsekonomin som den svenska ekonomin, lär fortsätta trots den senaste tidens oroande tendenser till tilltagande protektionism. För detta talar inte minst de allt mer sammankopplade värdekedjorna, inte bara mellan tjänste- och varuproduktionen inom enskilda länder utan även mellan länder. Det betyder i sin tur att den konkurrensutsatta sektorn sannolikt kommer fortsätta att växa som andel av ekonomin samtidigt som tjänsteinnehållet gradvis ökar. Med detta perspektiv kommer ett konkurrenskraftigt näringsliv att fortsatt vara avgörande för den svenska välbefinnandets utvecklingen.

Stockholm, 3 maj 2017

Lena Hagman
Chefekonom, Almega

Mats Kinnwall
Chefekonom, Industriarbetsgivarna

INNEHÅLL

1. Svensk industri med stort tjänsteinnehåll	4
1.1 Global tillbakagång för industrin	4
1.2 Mönstret går igen i andra länder	5
1.3 Aggregerade data underskattar industrins betydelse	6
1.4 Basindustrins roll	8
1.5 Sammanfattning	9
2. Sveriges export präglas av ett ökat tjänsteinnehåll	10
2.1 Tjänsteproduktionen ökar snabbt inom Sveriges produktion	10
2.2 Över en miljon sysselsätts för att producera exportprodukter	16
2.3 Sammanfattning	20

1. SVENSK INDUSTRI MED STORT TJÄNSTEINNEHÅLL

Från tid till annan framförs uppfattningar att industrin spelar en krympande roll i den svenska ekonomin. Det intrycket får man lätt av att följa det traditionella sättet att redovisa industrins andel av Sveriges samlade produktion och sysselsättning, som gradvis minskat över lång tid bakåt. Men då missar man den produktion och sysselsättning som industrin ligger bakom i övriga delar av Sveriges ekonomi. Med andra ord missar man industrins strukturomvandling mot att i ökad grad köpa in varor och tjänster från andra delar av ekonomin, dvs. insatsvaror och insattjänster som bidrar till produktionen av industrins produkter. Denna omvandling har pågått under lång tid och karaktäriseras av ett ökat samspel med inte minst avancerad tjänsteproduktion bland exempelvis teknik- och IT-konsulter.

Sveriges ekonomi kallas numera ofta för en kunskapsekonomi som innebär att produktionen och sysselsättningen i både industrin och övriga delar av ekonomin bygger på ett ökat, kunskapsintensivt tjänsteinnehåll som höjt värdet på de produkter och tjänster som efterfrågas av hushåll och företag, på såväl den svenska som utländska marknaden. Det går också att få fram siffror på hur detta samspel mellan branschernas produktion förändrats över tiden. Med hjälp av nyss utkommen statistik från Statistiska centralbyrån för perioden 2008-2014 växer en intressant bild av de senaste årens utveckling för industrin och tjänsteproduktionen fram. Den visar bland annat att industrin skapat fler jobb bland dess tjänsteverantörer mellan 2008 och 2014 än inom varuleverantörer. Sysselsättningen bland industrins leverantörer totalt sett är för övrigt större än den direkta sysselsättningen i industrins egna branscher. Det är denna utveckling som är mer relevant i den kunskapsintensiva svenska ekonomin och som borde följas för att förstå vad som påverkar företagets utveckling vad gäller både produktion och sysselsättning.

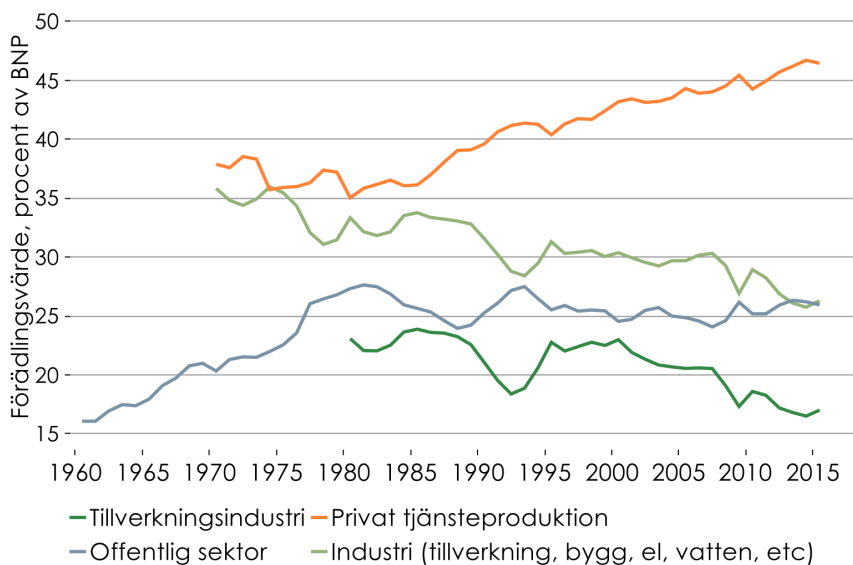
I ett första steg sammanfattar vi i detta avsnitt de senaste årens utveckling av samspelet mellan industrin och den övriga ekonomin. I nästa avsnitt presenterar vi fler perspektiv på sambanden mellan branscher, med utgångspunkt från produktionen av Sveriges exportprodukter.

Som huvudsakligt underlag för denna rapport har vi använt SCB:s senast uppdaterade input-output-statistik från nationalräkenskaperna, som täcker perioden 2008-2014. Vi vill särskilt tacka Anders Wadeskog, SCB, för värdefull vägledning i arbetet med att använda input-output-statistiken.

1.1 Global tillbakagång för industrin

Strukturomvandlingen mot ett ökat tjänsteinnehåll i industrins produktion har pågått under lång tid, både i Sverige och i många andra utvecklade länder. Den traditionella bilden nedan av olika sektors andel av Sveriges totala produktion, BNP, visar hur den svenska ekonomin förändrats kraftigt under de senaste decennierna. Denna illustration visar emellertid inte det ökade samspelet mellan sektorerna.

Sverige: En ekonomi i ständig förändring

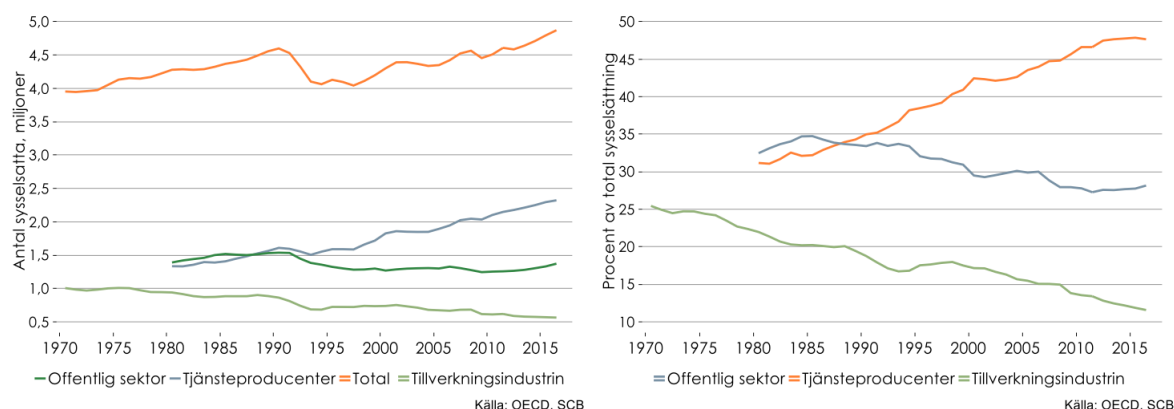
Källa: Världsbanken, SCB

Tidsseriernas längd i figuren ovan varierar, men det är intressant att notera hur den offentliga sektorns andel av BNP ökade kraftigt under 1960-talet och, i synnerhet, andra halvan av 1970-talet. Därefter har den offentliga sektorns andel varit mer eller mindre konstant. Fokuserar vi på det privata näringslivet var tjänsteproduktionens andel av ekonomin stabil mellan 35 och 40 procent under 1970- och första halvan av 1980-talet. De senaste 30 åren har dock privat tjänsteproduktion kraftigt ökat sin andel till drygt 46 procent.¹

Samtidigt som tjänsteproduktionen genomgått stora strukturella förändringar har industrins andel av BNP stadigt minskat sedan 1970-talet, då man delar upp produktionen mellan industrin och tjänsektorn på detta sätt. Denna uppdelning ger emellertid inte en heltäckande bild, då den inte fångar samspillet mellan ekonomins olika sektorer. Lite slarvigt skulle man kunna säga industrin fick maka på sig och ge plats för den offentliga sektorns expansion under 1970- och -80-talen medan den privata tjänsteproduktionen trängt undan industrin under de senaste tre decennier.

Ett likartat mönster framträder föga överraskande om vi istället studerar sysselsättningsutvecklingen. I detta fall finns endast data fr. o. m. 1980. Då stod offentlig respektive privat tjänsteproduktion för 32 procent respektive 31 procent av Sveriges sysselsättning.

Svensk arbetsmarknad i förändring

År 2015 var motsvarande andelar av sysselsättningen 28 respektive 47 procent. Under motsvarande period minskade tillverkningsindustrins andel från 22 procent till knappt 12 procent. Går vi så långt tillbaka som till 1970 stod tillverkningsindustrin för hela 25 procent av den totala sysselsättningen.

Med tanke på de stora förändringar som skett är det kanske inte så konstigt att man, vid en ytlig betraktelse, kan hävda att "we used to have people in the industry but they are basically gone"². Denna statistik beskriver dock långt ifrån hela sanningen. Strukturella och i vissa fall rent bokföringsmässiga förändringar överdriver industrins relativa tillbakagång, inte minst under de senaste åren. Exempelvis har en omfattande outsourcing skett av diverse verksamheter som tidigare bedrevs inom ramen för industriföretagen: lokalvård, fastighetsskötsel, posthantering, ekonomihantering, personalmatsalar, it-hantering och andra verksamheter som tidigare bedrevs in-house, sköts nu ofta av externa tjänsteföretag på entreprenad. Sambandet mellan industrin och tjänsteproduktionen är dock starkare än så. Inte minst har tjänsteproduktion i form av forskning och utveckling, tjänsteinnovationer, tekniska- och IT-lösningar med mera ökat inom tjänsteföretag i olika branscher, som säljer denna typ av tjänster till både industrin och övriga ekonomin i växande grad.

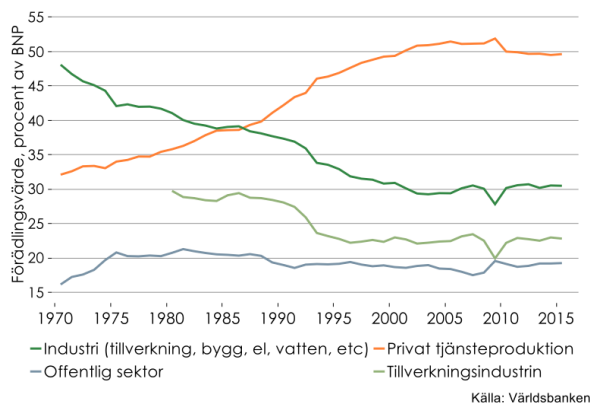
1.2 Mönstret går igen i andra länder

Bilderna nedan visar motsvarande utveckling för Tyskland och USA med det traditionella sättet att redovisa olika sektors andelar av ekonomin. Det som kännetecknar den svenska utvecklingen är i första hand den mycket kraftiga expansionen av offentlig sektor fram till mitten av 1980-talet.

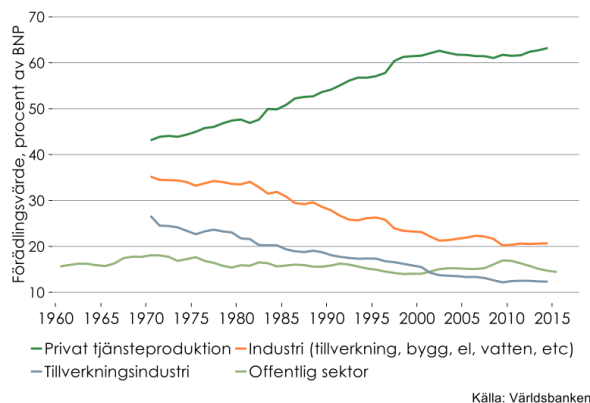
¹ I termer av förädlingsvärde är den privata tjänsteandelen c:a 51 procent av totalen.

² Fredrik Reinfeldt, World Economic Forum, 2013

Tyskland: Också en ekonomi i förändring

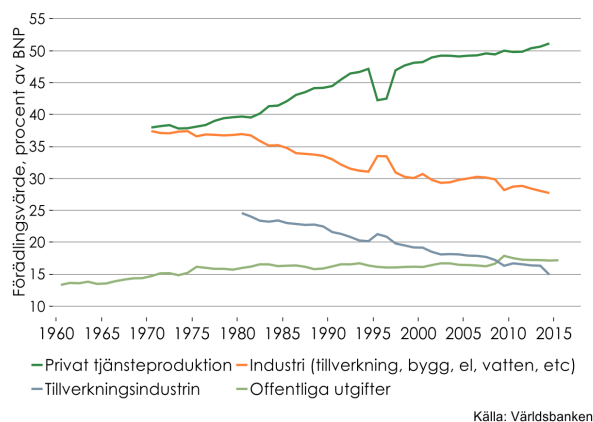
USA: Också en ekonomi i förändring

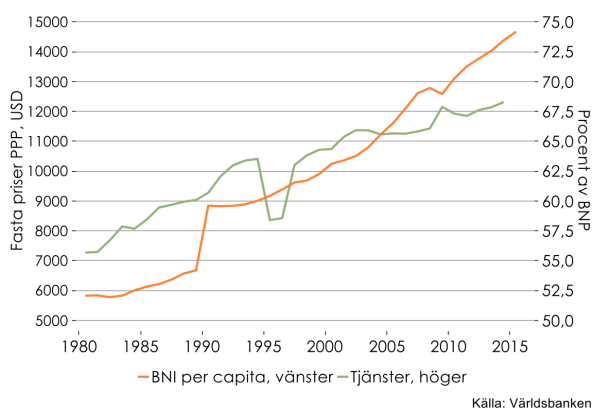
USA sticker å sin sida ut genom att tjänsteandelen totalt, dvs. med både den privata och offentliga tjänstesektorn inräknad, är betydligt större (c:a 80 procent) än i Sverige och Tyskland (c:a 70 procent). En annan skillnad som har uppstått under de senaste åren efter finanskrisen är att industrins andel i Sverige har minskat ordentligt medan andelarna i Tyskland och USA varit tämligen oförändrade.

Även världsekonomin i stort har genomgått ett utdraget förlopp med krympande industriandel och växande andel privat tjänsteproduktion, i synnerhet under de senaste 30 åren. Detta är naturligt eftersom inkomstelasticiteten för tjänster är betydligt högre än för varor, och människor lägger en ökande andel av en inkomstökning på tjänster i takt med att man blir rikare. Följden blir att tjänsteandelen vuxit i takt med att världsmedborgarna i allt större utsträckning blivit medelklass.

Världsekonomin stadd i ständig förändring

Globalt: Medelinkomst och tjänsteandel hand-i-hand

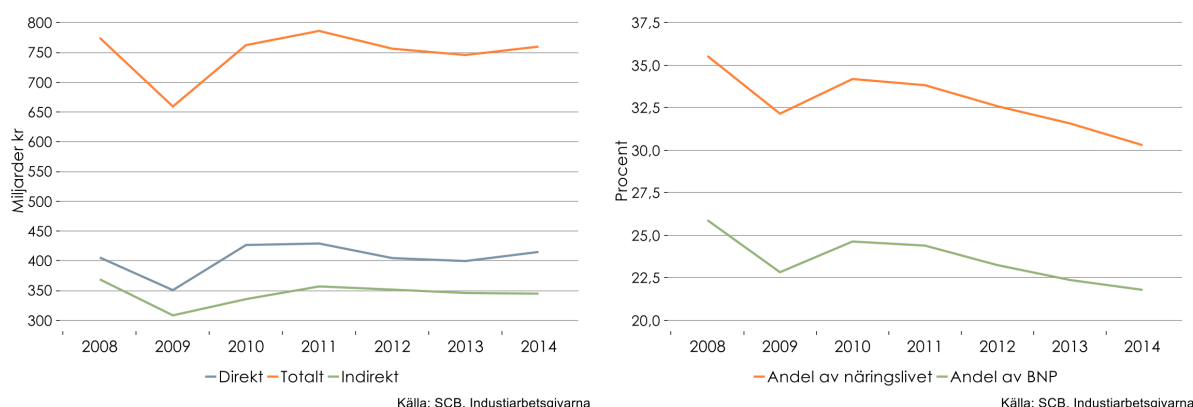
Bilden ovan till höger visar att den reala medelinkomsten i världen ökade med 250 procent mellan 1980 och 2015 samtidigt som andelen tjänsteproduktion (privat och offentlig) av global BNP ökade från 56 procent till 68 procent. Eftersom det är högst sannolikt att medelinkomsten kommer att fortsätta att öka är den bästa gissningen en fortsatt ökning av tjänsteinnehållet i världs-BNP.

1.3 Aggregerade data underskattar industrins betydelse

Det är väl känt att de mått på olika sektors andelar i ekonomin som redovisas ovan underskattar industrins betydelse. En metod att försöka fånga upp såväl de direkta som indirekta effekterna av industriell verksamhet är att skatta industriproduktionens värdekedjor med hjälp av input-output-data (I/O) från Statistiska centralbyrån. Studier baserade på I/O har gjorts flera gånger tidigare³. Bilderna nedan visar utvecklingen för perioden 2008-2014 (SCB har nyligen publicerat data för hela perioden).

³ Se t.ex. Lena Hagman, et al, 2015, baserat på data för perioden 2008-2011.

Sverige: Förädlingsvärde i industrin

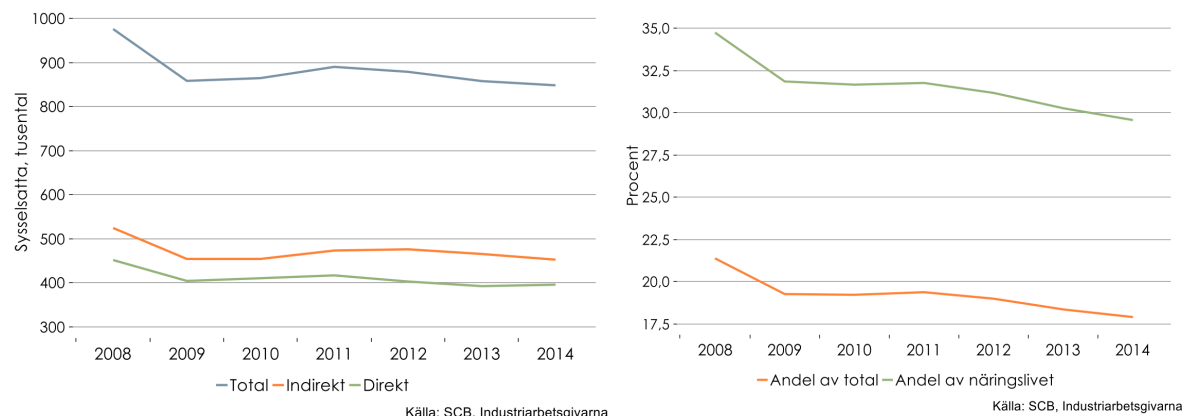

Vänster bild ovan visar utvecklingen av förädlingsvärdet i löpande priser för industrin från 2008 till 2014. Direkta och indirekta effekter ska i sammanhanget tolkas som relationen mellan en specifik slutlig användning av industrins produkter och den förädlingsvärdekedja som behövs för att leverera dessa produkter för slutlig användning bland konsumenter och företag. Slutlig användning, eller med andra ord, slutlig efterfrågan på industrins produkter, genererar alltså både direkt produktion i industrin och indirekt produktion bland industrins leverantörer från olika branscher. Den direkta effekter avser det sista steget i kedjan, den indirekta de tidigare stegen.

Produktionsrasen i kölvattnet av finanskrisen syns tydligt, men också återhämtningen sedan botten 2009. Industrins samlade förädlingsvärde, direkt och indirekt, var 2014 på samma nivå som år 2008. Den högra bilden visar förädlingsvärdet i industrin som andel av BNP respektive näringslivet. Visserligen har andelen minskat under perioden, men år 2014 stod industrin fortfarande för c:a 30 procent av näringslivets förädlingsvärde och drygt 21 procent av BNP.

Med samma metodik kan även sysselsättning inom industrin analyseras. Bilderna nedan visar den totala industrisysselsättningen under åren 2008-2014.

Sverige: Sysselsättning inom industrin

Nya data ger en något annorlunda bild men bekräftar i stora drag de resultat för perioden 2008-2011 som presenteras i Hagman et al: Sysselsättningen i industrin minskade från c:a 975000 2008 till 890000 personer 2011.⁴ De tre följande åren fortsatte sysselsättningen att minska, men år 2014 sysselsatte industrin direkt och indirekt hela 850000 personer. Av den vänstra bilden ovan framgår att minskningen sedan 2011 i första hand kan hänföras till de indirekt sysselsatta medan förändringen i direkt sysselsatta var marginell.

Den högra bilden ovan visar att industrins andel av sysselsättningen inom näringslivet har fallit från 35 procent 2008 till 30 procent 2014 och som andel av total sysselsättning från 21 procent till 18 procent; i grunden samma utveckling som för förädlingsvärdet.

⁴ Observera att beräkningarna inte är helt jämförbara. Vi har endast räknat direkt och indirekt sysselsatta i industrin som beror på slutlig efterfrågan på industrins produkter. I rapporten från 2015 ingår även antalet sysselsatta med industriproduktion som används som insats i branscher utanför industrin.

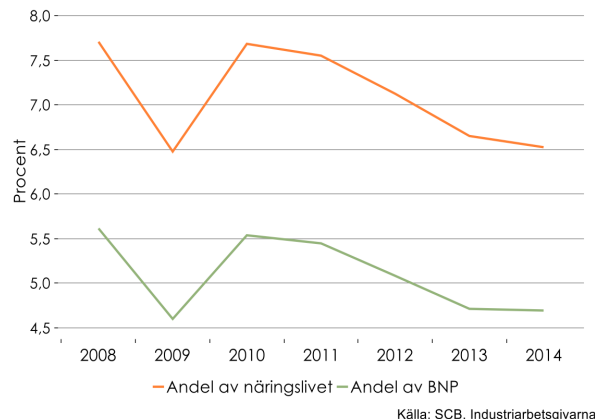
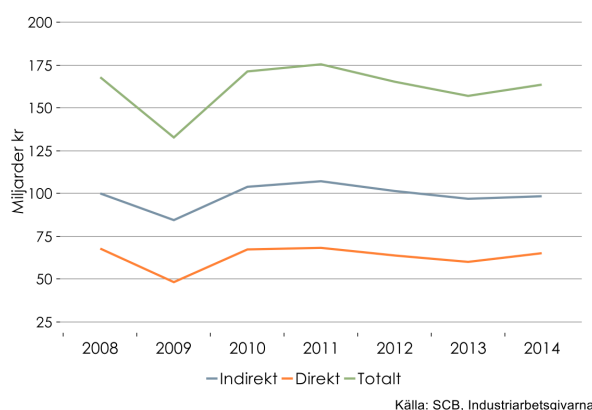
Då vi studerar gruv- och tillverkningsindustrin för sig svarar tjänsteleverantörerna fortfarande för 62 procent av sysselsättningen bland industrins leverantörer i Sverige, samma andel som 2008. Medan antalet sysselsatta bland industrins både varu- och tjänsteleverantörer minskade mellan 2008 och 2014, var däremot antalet sysselsatta som industrins leverantörer av företagstjänster närmast oförändrat och låg kvar på drygt 17 000 sysselsatta personer inom företagstjänster. Det visar att denna typ av insats-tjänster behåller en mycket viktig roll för industrins produktion.

Den totala sysselsättningen inom företagstjänster är dessutom betydligt större än 17 000 sysselsatta, då företagstjänsternas produktion ökat tack vare efterfrågan från samtliga delar av ekonomin. Om vi räknar den sysselsättning som slutlig användning av företagstjänsterna genererar, direkt och indirekt, uppgick deras sysselsättning till drygt 446 000 år 2014. Om vi därtill lägger till dem som sysselsätts med att leverera företagstjänster som insats i andra branschers produktion för slutlig användning, får vi lägga till ytterligare drygt 340 000 sysselsatta. Totalt summerar det alltså till drygt 780 000 sysselsatta med företagstjänster.

1.4 Basindustrins roll

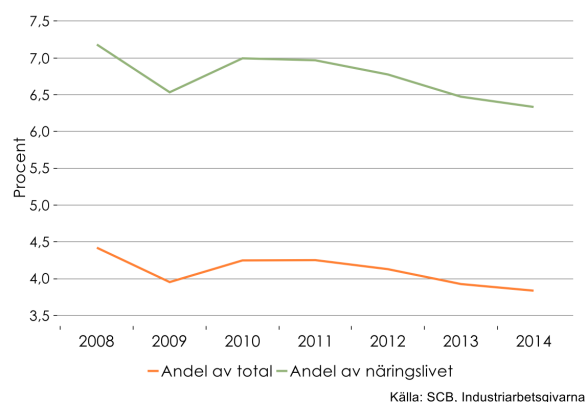
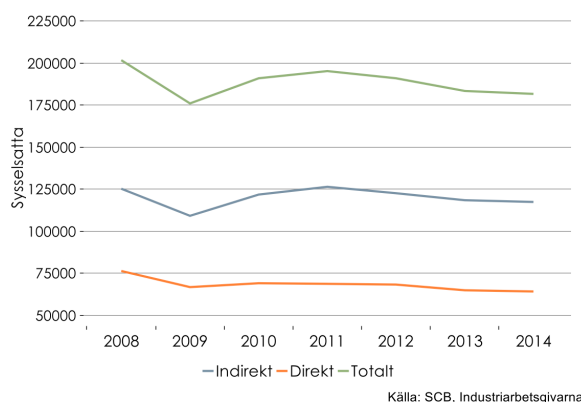
Delar av svensk basindustri och främst stålindustrin, har drabbats hårt till följd av den djupa recessionen efter finanskrisen 2008-2009. Kalkyler baserade på I/O-data visar att förädlingsvärdet i basindustrin totalt rasade med 33 mdr kr eller 21 procent (se bilden nedan till vänster). Raset innebar i sin tur att basindustrins andel av näringslivet föll från knappt åtta procent till 6,5 procent. Basindustrin studsade sedan tillbaka i samband med kronfallet och återhämtningen i konjunkturen under 2010, men därefter har andelen åter fallit. År 2014 motsvarade således basindustrin 6,5 procent av näringslivet och knappt fem procent av BNP.

Sverige: Basindustrins förädlingsvärde

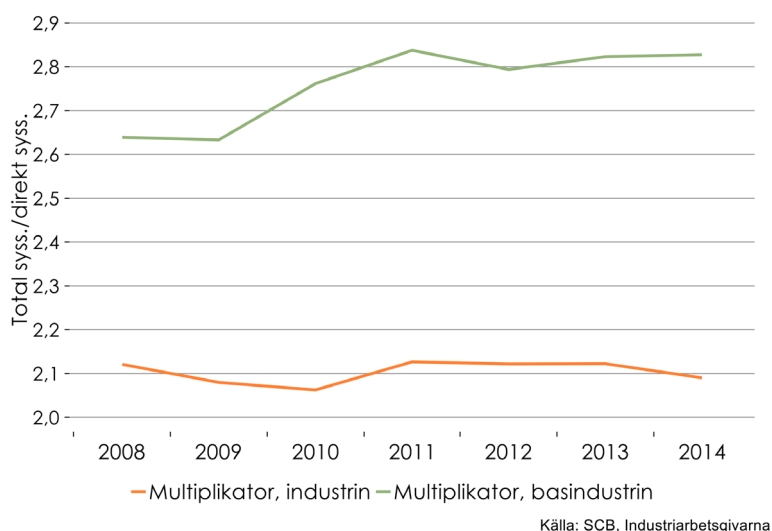
På motsvarande sätt kan sysselsättningen inom basindustrin uppskattas till c:a 180000 personer under år 2014 varav c:a 65000 direkt och nära 120000 indirekt sysselsatta. Detta motsvarar drygt sex procent av sysselsättningen i näringslivet och knappt fyra procent av Sveriges totala sysselsättning.

Sverige: Sysselsättning inom basindustrin

Notabelt är att analysen indikerar att det är fler indirekta än direkta jobb, såväl inom industrin i sin helhet som i basindustrin. För varje direkt jobb i industrin som helhet skapas det lite drygt ett ytterligare jobb i andra branscher medan det för varje jobb i basindustrin skapas 1,8 jobb i andra branscher (se bilden nedan). Inom basindustrin är denna s.k. multiplikatoreffekt större än inom flertalet andra industribranscher.

Sverige: Industrin skapar många extra jobb

1.5 Sammanfattning

Hur man än mäter har industrins andel av ekonomin gradvis minskat under flera decennier, såväl i Sverige som globalt. Den globala trenden är ett naturligt resultat av att världsmedborgaren blivit rikare, vilket vridit alltmer av efterfrågan mot tjänster. Till detta kan läggas digitaliseringen som påverkat värdekedjorna och påskyndat den outsourcing som drivits fram av strävanden efter ökad specialisering och effektivitet inom företagen samt en ökande konkurrens i globaliseringens spår.

Samtidigt överdriver den officiella statistiken industrins tillbakagång. Uppskattar man hela värdekedjorna och på så sätt tar hänsyn till det ömsesidiga beroendet mellan tjänste- och varuproduktionen, ges en mer relevant bild av industrins betydelse. Trots den vikande trenden stod industrin i Sverige för nästan vart tredje jobb och en tredjedel av förädlingsvärdet i näringslivet år 2014. Detta motsvarade vart femte jobb och nästan 20 procent av förädlingsvärdet i ekonomin totalt. Det vore således en grov överdrift att hävda att industrin spelat ut sin roll.

Det betyder dock inte att utvecklingen inte kunnat vara en annan och betydligt mer gynnsam. Med bättre konkurrensförutsättningar skulle en hel del av de investeringar som svenska företag gjort i omvärlden istället ha kunnat ske i Sverige. Det räcker inte heller med det, ett attraktivt och konkurrenskraftigt Sverige borde även kunna locka till sig en betydande andel av de investeringar som utländska företag planerar. Det är alltså ingen naturlag att den svenska industrin måste fortsätta att minska sin andel av ekonomin, och det snabbare än t ex i Tyskland, med rätt förutsättningar kan trenden vändas. Mer uppmärksamhet borde också riktas mot hur industrin ökar sitt samspel med tjänsteproducenter, och hur industrins specialisering mot ett ökat tjänsteinnehåll bidrar till att stärka industrins konkurrenskraft i relation till industrins utländska konkurrenter som också utvecklar sitt tjänsteinnehåll. I detta samspel borde förståelsen för tjänsteföretagens konkurrensförmåga också spela in, då de fått en allt viktigare roll för den svenska exportens tjänsteinnehåll.

2. SVERIGES EXPORT PRÄGLAS AV ETT ÖKAT TJÄNSTEINNEHÅLL

Sverige är en ”liten, öppen ekonomi” som är starkt beroende av sin utrikeshandel. Det innebär i sin tur att ekonomin är beroende av att ha en stark exportsektor med företag som kan konkurrera på globala marknader. Med en ”liten ekonomi” menas att landet är för litet för att producera alla möjliga varor och tjänster som säljs i världen och i Sverige, varför även importen av varor och tjänster är viktig för ekonomin. För att lyckas konkurrera på världsmarknaden har exportföretagen specialiserat sig på den produktion där de har komparativa fördelar gentemot konkurrenter utomlands.

Syftet med detta avsnitt är att ge en aktuell och heltäckande bild av exportens betydelse för Sveriges produktion och sysselsättning. I avsnittet finns svar på bland annat följande frågor: Hur många jobb i Sverige finns tack vare exporten? Hur många av dem finns inom industrin respektive tjänstesektorn? Vilka branscher bidrar främst till produktionen av Sveriges export? Hur stor andel av exportens förädlingsvärde utgör tjänster? Hur stor är tjänsteandelen i exportindustrins produktion och sysselsättning? Hur har sysselsättningen som kan kopplas till Sveriges export utvecklats efter finanskrisen?

2.1 Tjänsteproduktionen ökar snabbt inom Sveriges produktion

En stor del av näringslivets totala förädlingsvärde⁵ i Sverige har producerats tack vare efterfrågan på näringslivets exportprodukter⁶, hela 40 procent.⁷ Då räknas alltså den produktion inom näringslivet i Sverige som avsätts för export som andel av näringslivets totala förädlingsvärde i Sverige.

Exportandelen varierar mellan branscher och särskilt gruv- och tillverkningsindustrin producerar främst för exportmarknaden, med en exportandel på hela 74 procent av industrins totala förädlingsvärde i Sverige. Men även den privata tjänstesektorn säljer en stor del av sin produktion till slutkunder på exportmarknaden, motsvarande en exportandel på nära 30 procent.⁸

Om vi utgår från produktionen inom olika sektorer som beror på slutlig efterfrågan från exportmarknaden på respektive sektors produkter har gruv- och tillverkningsindustrin störst andel av näringslivets förädlingsvärde för export. Industrins andel har emellertid gradvis minskat över tiden medan tjänstesektorns andel ökat, se tabell 1 nedan. Dessa andelar utgår från det förädlingsvärde som genereras av slutlig efterfrågan från exportmarknaden på varje branschs produkter, dvs. branschernas produkter som säljs för konsumtion eller investeringar på exportmarknaden. Andelarna i tabell 1 nedan motsvarar den produktion som behövs, både direkt i respektive bransch och indirekt bland deras leverantörer av insatsvaror och insattstjänster, för att producera produkterna för slutlig användning på exportmarknaden. Insatserna kan komma från såväl industrin som från tjänstesektorn, men fördelningen skiljer sig mellan industrin och tjänstesektorn. Medan exportindustrin köper in en större andel insattstjänster än insatsvaror för sin produktion, domineras tjänstesektorns inköp av insattstjänster för sin produktion och en relativt liten andel insatsvaror för sin exportproduktion.

Det som räknas i tabell 1 nedan är med andra ord vilken bransch som har lagt sista handen på produktionen, innan produkten går på export. Industrins andel av Sveriges samlade förädlingsvärde för export har minskat från nära 64 procent 2008 till drygt 56 procent 2014, medan den privata tjänstesektorns andel ökat, från sammanlagt drygt 34 procent 2008 till lite över 41 procent 2014, se tabell 1 nedan. Strukturuomvandlingen mot ökad tjänsteexport har pågått under en längre tid, men har snabbats upp under 2000-talet.⁹

⁵ Förädlingsvärdet definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

⁶ En ”produkt” kan motsvara en mix av vara och tjänst, alternativt ren vara eller ren tjänst.

⁷ Den senaste siffran baseras på SCB:s input-output-statistik för år 2014.

⁸ Export av tjänster uppstår när en svensk enhet säljer tjänster till en utländsk enhet. En ekonomisk enhet definieras inte som svensk eller utländsk utifrån vem som äger den, utan på basis av var den har sin stadigvarande verksamhet. En enhet räknas som stadigvarande om den bedriver verksamhet på en plats i mer än ett år. Ett företag som verkat i Sverige i mer än ett år räknas alltså som svenskt, även om det är ett dotterföretag eller en filial till ett utländskt företag.

⁹ Se vidare SCB-indikatorer, SCB oktober 2012.

Det var främst en ökning av företagstjänsternas¹⁰ andel av Sveriges export av förädlingsvärde som bidrog till tjänstesektorns växande andel av exporten mellan 2008 och 2014, se även diagram 1. Företagstjänsternas andel av näringslivets totala förädlingsvärde för exportmarknaden ökade från 13,2 procent 2008 till hela 17,3 procent 2014. Denna ökning avspeglar med andra ord ökad efterfrågan från exportmarknaden på denna typ av tjänster.

Tack vare den tekniska utvecklingen kan företagstjänster numera ofta produceras i Sverige och enkelt levereras till kunder världen över. Särskilt exporten av datakonsulttjänster har ökat under 2000-talet och uppgick till något över 100 miljarder kronor under 2016. Även inom övriga typer av konsulttjänster, som ingår i gruppen företagstjänster, är exporten numera relativt stor. Den största delposten är forskning och utveckling (FoU) och därefter kommer teknikkonsulttjänster. Till exporten av företags-tjänster hör även juridiska tjänster, management och PR med mera.¹¹

Handeln har också en relativt stor andel av tjänstesektorns förädlingsvärde som är kopplat till Sveriges export, se tabell 1. I det här fallet rör det sig främst om exportens effekter på handelsmarginalerna i hela ekonomin. Det finns ett starkt samband mellan dessa marginaler och Sveriges stora varuexport som genererar handelsmarginaler, främst merchantingmarginaler. Merchanting bokförs i statistiken som en del av varuexporten trots att den skiljer sig från det vi normalt förknippar med export och import av varor. För Sveriges del domineras denna typ av merchantingintäkter av några få multinationella företag.¹² Dessa finns både inom industrin och tjänstesektorn. Merchanting som härrör från tjänstebanscher tog ökad fart från år 2006.¹³

Dessutom finns en koppling till partihandeln samt handelsmarginaler i andra branscher som är relaterade till exporten. Särskilt partihandeln har direkt export, dvs. export som går via partihandlare, som alltså får exportintäkter då de utför uppdrag åt utländska producenter som säljer varor i Sverige.

Handelsmarginaler från merchanting bör särskilt observeras för att öka förståelsen för handelns koppling till Sveriges export. Merchanting är den handelsmarginal som uppstår mellan inköpspris och försäljningspris när svenska företag köper och säljer varor vidare i utlandet utan att varorna passerar den svenska gränsen. I Sverige har merchanting fått en växande betydelse sedan 1990-talet, i takt med att multinationella bolag har ökat försäljning från produktionsenheter utomlands. Merchanting kan beskrivas som att ett företag verksamt i Sverige låter ett främmande företag, ofta dotterbolag, i ett annat land tillverka produkter till ett överenskommet pris och det svenska företaget säljer sedan produkterna på världsmarknaden till världsmarknadspris som oftast är högre än inköpspriset. Skillnaden mellan försäljningspris och inköpspris registreras som svensk varuexport. Den här marginalen tas hem till det svenska moderbolaget som ersättning för den arbetsinsats som tidigare gjorts i Sverige, dvs. i många fall har produkterna tidigare utvecklats genom FoU inom bolaget med hemvist i Sverige.

I nationalräkenskaperna tolkas merchantingintäkterna som en ersättning för forskning och utveckling som skett i Sverige, varför intäkterna räknas till BNP. Under perioden 1994-2015 var bidraget från merchanting till den svenska BNP-tillväxten i genomsnitt 0,2 procentenheter per år. Vissa år kan merchanting påverka BNP-tillväxten relativt kraftigt, beroende på efterfrågan på exportmarknaden. Exempelvis bidrog merchanting med hela 0,4 procentenheter till Sveriges BNP-tillväxt år 2004, men under finanskrisen minskade intäkterna från merchanting och drog ned BNP-tillväxten med hela 0,5 procentenheter 2009.

¹⁰ Till företagstjänster räknas här följande branscher utifrån input-output-statistiken: Datakonsulter m.m., telekommunikation, juridik, PR, organisationskonsulter, arkitekter, teknikonsulter, forskning och utveckling, reklam, design, uthyrning, leasing, arbetsförmedling, bemanning, säkerhetstjänster m.m.

¹¹ Se vidare statistiken över exporten av tjänster i betalningsbalansstatistiken, SCB.

¹² Se vidare Riksbanken, Staff memo. Merchanting och de multinationella bolagen – viktiga förklaringar till Sveriges bytesbalansöverskott, april 2017.

¹³ SCB, Sveriges ekonomi statistiskt perspektiv, nummer 1-2014.

TABELL 1

Olika sektorsers produktion av Sveriges exportprodukter (direkt och indirekt produktion i varje sektor utifrån slutlig efterfrågan på respektive sektors exportprodukter)

Andelar av näringslivets totala förädlingsvärde av inhemskt producerade exportprodukter

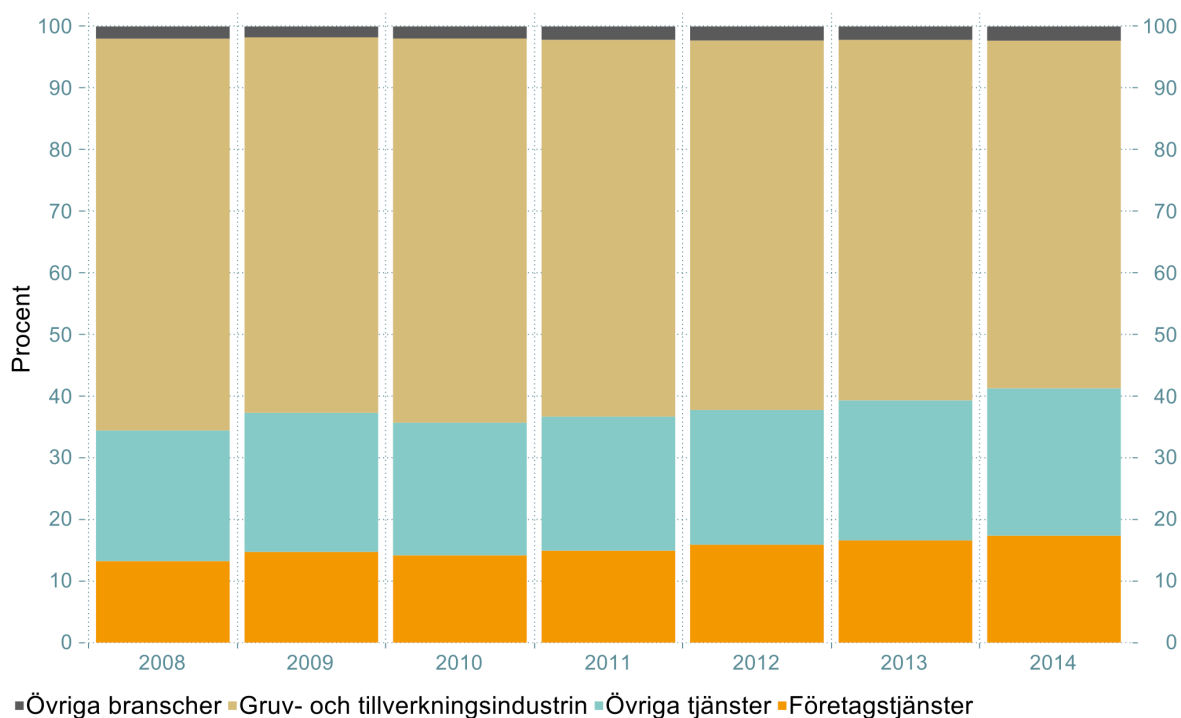
År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Företagstjänster	13,2	14,7	14,1	14,9	15,9	16,6	17,3
Handeln	12,4	12,6	12,7	13,5	13,7	14,0	14,5
Övriga tjänster	8,8	10,0	8,9	8,3	8,2	8,8	9,4
Privat tjänstesektor totalt	34,4	37,3	35,7	36,7	37,7	39,3	41,3
Basindustrin	16,2	15,0	16,6	16,6	15,9	15,1	14,9
Gruv- och tillverkningsindustrin totalt	63,6	61,0	62,4	61,1	60,0	58,5	56,4
Övriga branscher	2,0	1,8	2,0	2,2	2,3	2,2	2,3
Summa näringslivet totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

Efterfrågan från exportmarknaden på Sveriges basindustris produkter genererar också en stor andel av Sveriges produktion för exportmarknaden. Dess andel av näringslivets produktion för export har varit relativt stabil sedan 2008, och pendlat kring 15-16 procent. Till basindustrin räknas här massa- och pappersindustrin, trävaruindustrin, järn och stålverk samt glas- och jordvaruindustrin. Gruv- och tillverkningsindustrins andel har totalt sett minskat under perioden från 2008, från 63,6 procent till 56,4 procent 2014.

DIAGRAM 1

Andelar av Sveriges export av förädlingsvärde utifrån slutlig efterfrågan

Källa: SCB (input-output-statistiken), Almega, Industriarbetsgivarna.

Andelen tjänsteproduktion inom industrin har varit relativt stabil under hela perioden 2008-2014, med en gradvis ökning av insatser från företagstjänster, se tabell 2 nedan. Andelen tjänster inom basindustrins produktion för export är större jämfört med motsvarande andel i industrin totalt. Andelen tjänsteproduktion för basindustrins export har pendlat mellan 27 och 29 procent under de senaste åren. Motsvarande andel tjänsteproduktion för hela industrins produktion för export ligger kring 26 procent, där företagstjänster har en andel på cirka 10 procent, se tabell 2. Industrins förädlingsvärde av tjänster för export utgör alltså förädlingsvärde från tjänsteproducenter som genererats av efterfrågan på industrins produkter för slutlig användning på exportmarknaden.

TABELL 2

Andel tjänsteproduktion i procent av det totala förädlingsvärdet för export

År	Basindustrins andel tjänster totalt	varav företagstjänster
2008	27,3	6,5
2009	29,5	7,4
2010	26,5	7,1
2011	27,1	7,1
2012	28,7	7,5
2013	29,3	8,1
2014	28,7	7,6
Hela industrins andel tjänster totalt		
		varav företagstjänster
2008	25,7	9,1
2009	25,6	9,1
2010	23,1	8,4
2011	24,4	8,8
2012	26,1	9,6
2013	26,2	9,9
2014	25,9	9,8

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

Med hjälp av input-output-statistiken går det också att få fram den totala andelen ren tjänste- respektive ren varuproduktion som används som insats i näringslivets totala produktion av exportprodukter. Nu ska vi svara på frågan: Hur stor andel av den totala exportens förädlingsvärde utgörs av varor respektive tjänster? Här summerar vi alltså dels den varuproduktion som bidragit till näringslivets totala produktion av exportprodukter och dels motsvarande summering av tjänsteproduktion som bidragit till den totala produktionen av exportprodukter. En uppdelning på den samlade, renodlade varu- respektive tjänsteproduktionen för näringslivets export återspeglar hur stor vikt varor respektive tjänster har inom näringslivets totala produktion för export.

I tabell 3 ingår exempelvis industrins tjänsteproduktion i den privata tjänstesektorns bidrag till exportens förädlingsvärde. Bidraget från industrins rena varuproduktion redovisas alltså för sig i tabell 3. Med andra ord ingår den tjänsteproduktion som industrin genererar bland tjänsteproducenter i summan för den rena tjänsteproduktionen som kan kopplas till näringslivets totala produktion för export.

Om vi delar upp produktionen i renodlade varor respektive tjänster för produktionen av näringslivets export framgår att tjänsternas andel av den totala exportens förädlingsvärde har ökat, från 49 procent 2008 till cirka 54 procent 2014, se diagram 2 samt tabell 3. Se även figur på sidan 9 som visar en enkel översikt över vad den totala exporten av förädlingsvärde avser. 54 procent är alltså svaret på frågan hur stor andel av Sveriges totala export av förädlingsvärde som utgörs av tjänster. Man kan uttrycka det som att tjänsteinnehållet i näringslivets produktion av exportprodukter har ökat till 54 procent. Resten, 46 procent, består av varuproduktion för Sveriges export. Näringslivets export är i själva verket en mix av varor och tjänster, där tjänsternas andel nu utgör drygt hälften.

För att nämna endast några exempel för att öka förståelsen för vad som menas med ”tjänsteinnehåll” i en produkt kan det exempelvis bestå av en teknisk innovation, av ett it-system och olika typer av programvaror eller design av exportprodukter.

Av tabellen nedan framgår att det främst är företagstjänster som ökat sin andel av den tjänsteproduktion som används inom näringslivet för att producera exportprodukter. Även denna beräkning visar att det ökade tjänsteinnehållet i Sveriges export främst förklaras av ett ökat bidrag från företagstjänster samt i viss mån även från handeln.

Denna beräkning visar också att basindustrins renodlade varuproduktion som andel av näringslivets totala förädlingsvärde för export varit relativt stabil, kring 8-9 procent under perioden 2008-2014. Den renodlade varuproduktionen från industrin totalt sett har däremot minskat sin andel av exportens förädlingsvärde, från nära 44 procent 2008 till cirka 39 procent 2014, vilket alltså återspeglar en minskad andel varuproduktion i industrins produktion i Sverige av exportprodukter. Å andra sidan ingår industrins tjänsteproduktion i den växande andelen tjänster i näringslivets totala produktion för export.

TABELL 3

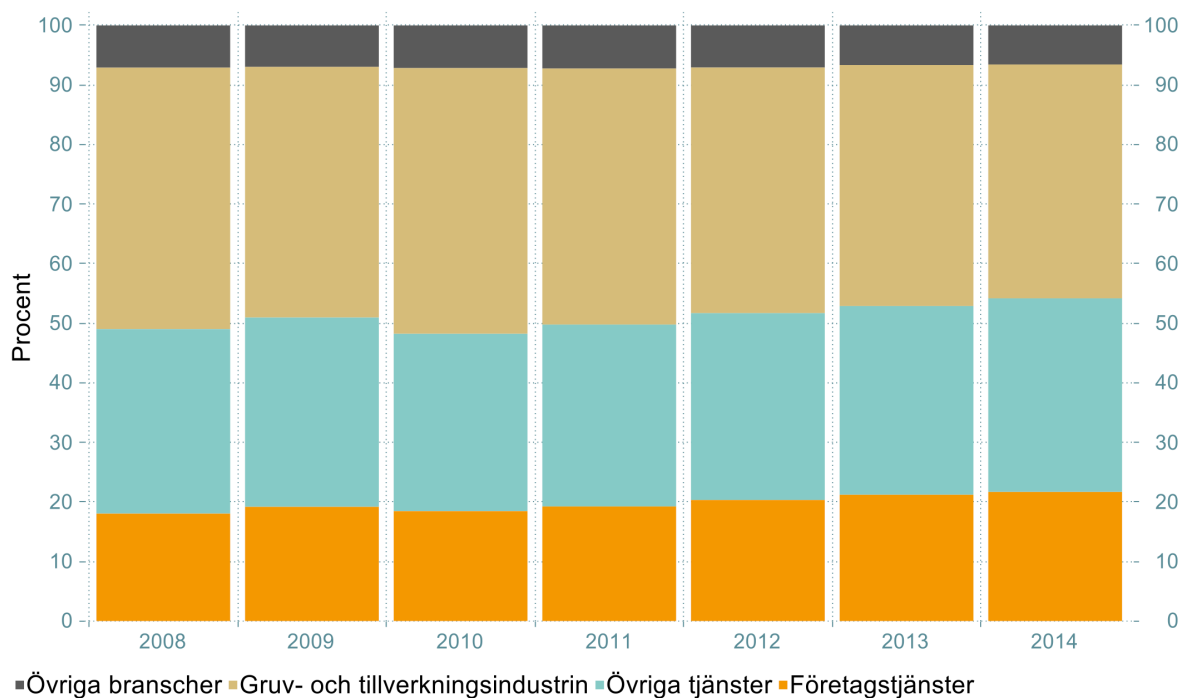
Uppdelning på ren tjänste- respektive ren varuproduktion som andelar av näringslivets totala produktion för export

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bidrag till exportens förädlingsvärde från ren tjänsteproduktion inom hela näringslivet från:							
Företagstjänster	18,0	19,2	18,4	19,2	20,3	21,2	21,7
Handeln	13,8	13,9	14,0	14,4	14,4	14,4	15,1
Övriga tjänster	17,2	17,9	15,8	16,1	17,0	17,3	17,4
Privat tjänstesektor totalt	49,0	51,0	48,2	49,8	51,7	52,9	54,2
Bidrag till exportens förädlingsvärde från ren varuproduktion inom hela näringslivet:							
Basindustrin	9,3	7,6	9,3	9,2	8,6	8,1	8,2
Gruv- och tillverkningsindustrin totalt	43,9	42,1	44,6	43,0	41,2	40,5	39,3
Övriga branscher	7,1	7,0	7,2	7,2	7,1	6,7	6,6
Summa näringslivet totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

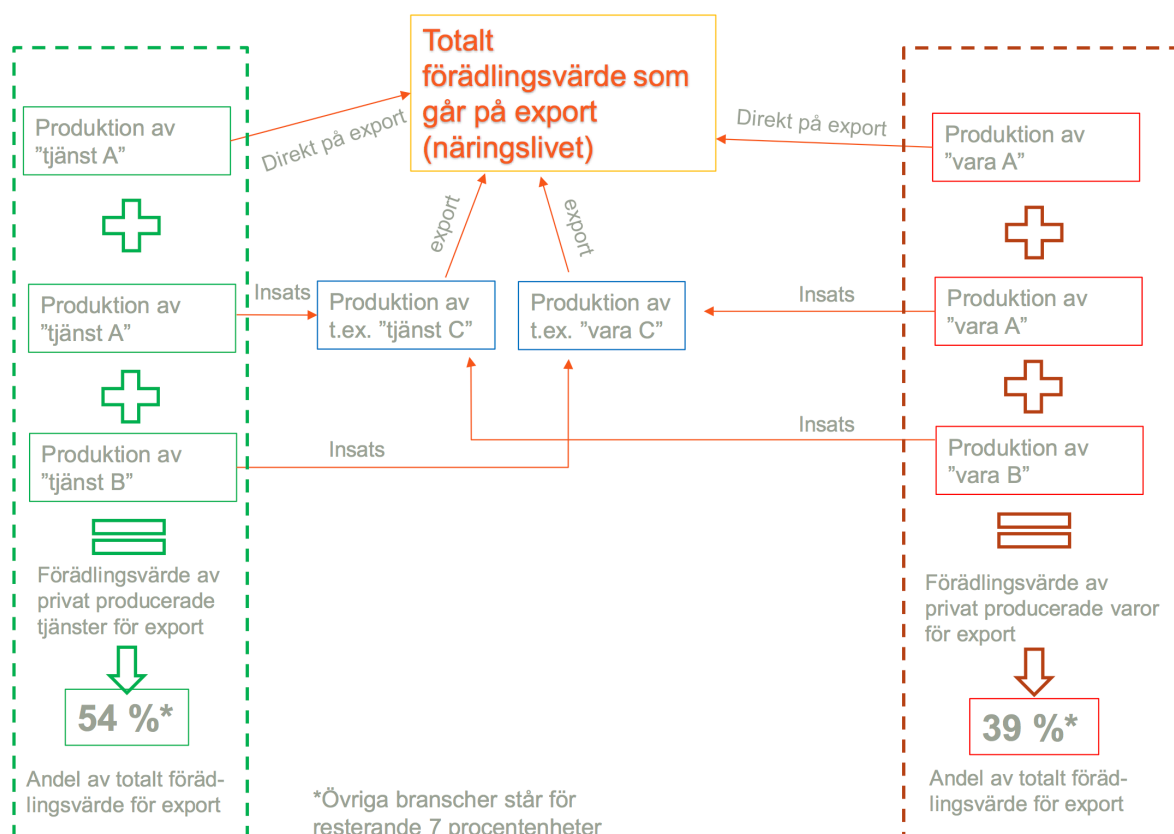
DIAGRAM 2

Andelar av näringslivets förädlingsvärde för export

Källa: SCB (input-output-statistik), Almega, Industriarbetsgivarna.

Översiktlig bild över vad uppdelningen av exporten på varu- respektive tjänsteproduktion i tabell 3 avser:

2.2 Över en miljon sysselsätts för att producera exportprodukter

Trots att Sveriges exportproduktion drabbades mycket hårt av den senaste finanskrisen 2008 och den historiskt långsamma återhämtningen av efterfrågan på Sveriges exportmarknader efter krisen, har sysselsättningen inom Sveriges exportproduktion återhämtat sig en del och uppgår till drygt 1,1 miljoner sysselsatta totalt med produktion av exportprodukter. Det motsvarar en fjärdedel av Sveriges totala sysselsättning.

Finanskrisen drabbade både industri- och tjänsteföretag som producerar för export, och ledde till minskad sysselsättning inom näringslivets produktion för export med totalt drygt 98 000 jobb mellan år 2008 och 2009, se tabell 4 nedan.

Tabell 4 samt diagram 3 visar det totala antalet sysselsatta med exportproduktion uppdelat på ren tjänsteproduktion respektive varuproduktion. Uppdelningen är gjord på motsvarande sätt som i tabell 2 för produktionen. Antalet sysselsatta inom tjänstesektorn med produktion som har koppling till Sveriges export är alltså summan av antalet sysselsatta med ren tjänsteproduktion i hela näringslivet, alltså både direkt i tjänstesektorn och indirekt i övriga branscher i näringslivet. På motsvarande sätt summeras antalet sysselsatta inom industrin med ren varuproduktion i hela näringslivet som har koppling till Sveriges export.

Av tabell 4 framgår att antalet sysselsatta inom den privata tjänstesektorn med ren tjänsteproduktion för Sveriges export minskade till och med mer mellan 2008 och 2009 än motsvarande minskning i gruv- och tillverkningsindustrin. Minskningen inom den privata tjänstesektorn uppgick till ca 51 500 och inom industrin till drygt 43 000 färre jobb mellan 2008 och 2009.

Att sysselsättningen bland tjänsteproducenter minskade mer än bland varuproducenter i samband med finanskrisen återspeglar tjänsteföretagens tungt vägande betydelse som leverantörer av tjänster för produktionen av exportprodukter i många branscher, inte minst för exportindustrin. Dessutom har den direkta exporten från tjänstesektorn i sig ökat, vilket ökar tjänstesektorns känslighet för utvecklingen av efterfrågan på exportmarknader. Även partihandeln påverkades relativt kraftigt av finanskrisen, vars omsättning minskade 2009. Den sysselsättning som inom handeln kan knytas till Sveriges export minskade också samma år, med nära 20 000 färre sysselsatta, se tabell 4 och 5.

Stora delar av tjänstesektorn påverkas alltså också av förändringar i efterfrågan på Sveriges exportmarknader förutom exportindustrin. Tjänstesektorn är med andra ord inte immun mot den ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Den har snarare blivit allt mer känslig för hur efterfrågan på Sveriges exportprodukter utvecklas, eftersom tjänsteproduktionen spelar en så viktig och växande roll för denna produktion.

TABELL 4

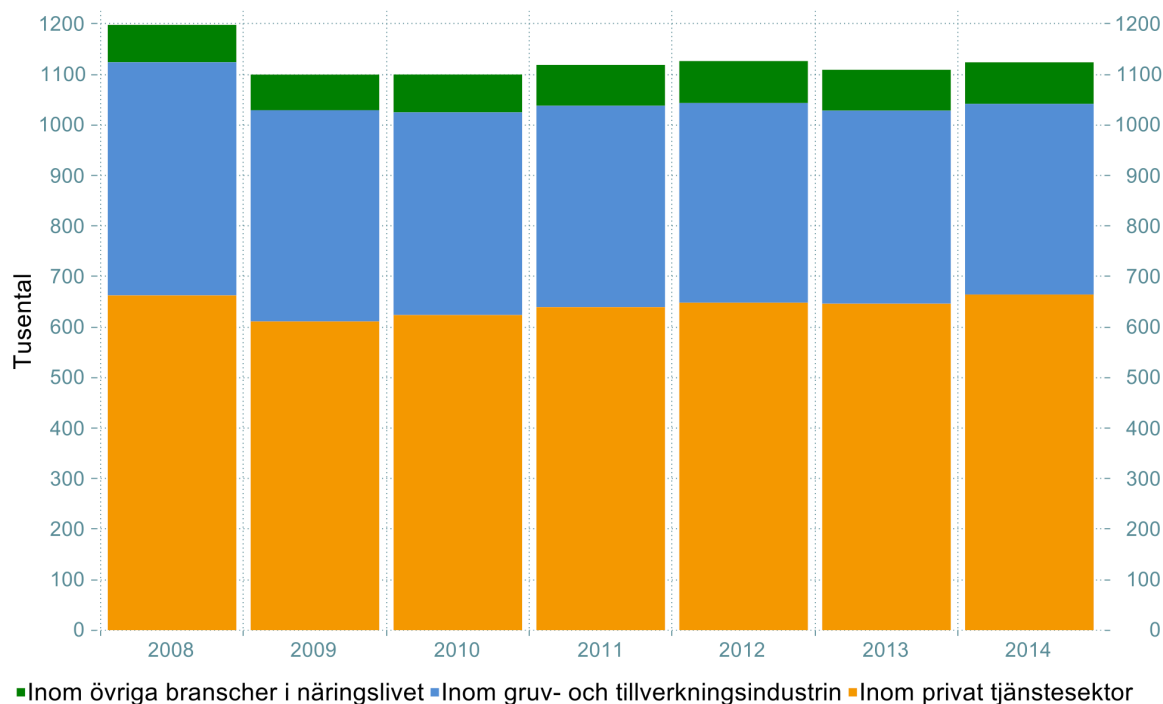
Antal sysselsatta inom näringslivet med produktionen av Sveriges exportprodukter uppdelat på sysselsatta med ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inom privat tjänstesektor varav	662705	611175	623837	639475	648283	646287	664470
inom företagstjänster	256052	240000	244617	251079	264351	265115	272198
inom handeln	218010	198199	207673	216176	212779	211389	220652
Inom industrin varav	461511	418115	401196	398669	395257	382189	377416
inom basindustrin	97021	91068	87339	87639	86667	82445	80197
Inom övriga branscher	74077	70632	75010	80891	83186	80945	82323
Totalt inom näringslivet	1198293	1099922	1100043	1119035	1126726	1109421	1124209

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

DIAGRAM 3

Antal sysselsatta, direkt och indirekt, med produktionen av Sveriges export

Källa: SCB (input-output-statistiken), Almega, Industriarbetsgivarna.

Efter den kraftiga nedgången för sysselsättningen 2009 har det skett en markant återhämtning inom den tjänsteproduktion som kan kopplas till Sveriges export. Inom den privata tjänstesektorn har drygt 53 000 nya jobb med koppling till exporten skapats enbart under den korta perioden 2010-2014. En stor del av denna ökning har skett inom branscher som klassas som företagstjänster¹⁴, där drygt 32 000 nya jobb vuxit fram efter 2009 tack vare efterfrågan på näringslivets exportprodukter.

I tabell 5 redovisas förändringen av sysselsättningen inom varje sektor som kan kopplas till näringslivets produktion av exportprodukter med uppdelning på ren tjänste- respektive ren varuproduktion. Industrins sysselsättning med varuproduktion för export minskade som mest under 2009-2010, och har fortsatt att minska därefter, men i mindre grad. Detta speglar alltså en minskad andel sysselsatta med ren varuproduktion inom industrin som bidrar till det totala näringslivets produktion av exportprodukter.

¹⁴ Till företagstjänster räknas här följande branscher utifrån input-output-statistiken: Datakonsulter m.m., telekommunikation, juridik, PR, organisationskonsulter, arkitekter, teknikonsulter, forskning och utveckling, reklam, design, uthyrning, leasing, arbetsförmedling, bemanning, säkerhetstjänster m.m.

TABELL 5

Förändring av antalet sysselsatta inom näringslivet med produktionen av Sveriges exportprodukter

Förändring i tusental mellan respektive år, t-1

År	2014/2009	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inom privat tjänstesektor varav	53295	-51530	12662	15638	8808	-1996	18183
inom företagstjänster	32198	-16052	4617	6462	13272	764	7083
inom handeln	22453	-19811	9474	8503	-3397	-1390	9263
Inom industrin varav	-40699	-43396	-16919	-2527	-3412	-13068	-4773
inom basindustrin	-10871	-5953	-3729	300	-972	-4222	-2248
Inom övriga branscher	11691	-3445	4378	5881	2295	-2241	1378
Totalt inom näringslivet	24287	-98371	121	18992	7691	-17305	14788

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

Antalet sysselsatta med produktion av företagstjänster för Sveriges export har ökat varje år från och med 2010. Drygt 32 000 fler jobb hade skapats inom företagstjänster med koppling till Sveriges export under den korta perioden 2010-2014. Även inom handeln skapade exporten fler jobb efter nedgången 2009. År 2014 fanns drygt 22 000 fler sysselsatta inom handeln med koppling till Sveriges export jämfört med 2009.

Sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn totalt med ren tjänsteproduktion som kan knytas till näringslivets exportproduktion tog fart 2010. Störst ökning på ett år kom 2014. Med andra ord har efterfrågan på näringslivets exportprodukter under de senaste åren skapat flest jobb inom ren tjänsteproduktion för Sveriges export. Inom näringslivet totalt har drygt 24 000 fler jobb för produktionen av näringslivets exportprodukter skapats efter den djupa nedgången 2009 i samband med finanskrisen, se tabell 5.

Medan sysselsättningen med ren varuproduktion inom industrin minskat med drygt 40 000 jobb mellan 2014 och 2009, har alltså antalet sysselsatta inom tjänstesektorn som kan kopplas till produktionen av Sveriges exportprodukter ökat, dels direkt i tjänstesektorn och dels indirekt i övriga branscher inom näringslivet. Det speglar det ökade tjänsteinnehållet i Sveriges export, då allt fler jobb skapats för att producera tjänster som exporteras, antingen som färdiga tjänster för konsumtion eller investeringar på exportmarknaden, eller tjänster som används som insats i produktionen av exportprodukter i övriga branscher i näringslivet.

Antalet sysselsatta med produktionen av Sveriges exportprodukter utgör stora andelar av sysselsättningen inom näringslivet. Då vi summerar antalet sysselsatta med exportproduktion över samtliga branscher i näringslivet, har den privata tjänstesektorn störst andel, cirka 22 procent av näringslivets totala sysselsättning som kan kopplas till produktionen av exportprodukter i Sverige. Industrins motsvarande andel hade minskat till 12,6 procent 2014, från en andel på 15,9 procent 2008. Denna nedgång speglar alltså den minskade andelen ren varuproduktion för Sveriges export. I den ökade andelen sysselsatta med tjänsteproduktion för Sveriges export ingår alltså den sysselsättning som genererats av industrin och övrigt näringsliv.

Trots den kraftiga nedgången av sysselsättningen i samband med finanskrisen har en stor del av fallet återhämtat sig efter krisen, och år 2014 arbetade en så stor andel som nära 38 procent av näringslivets totalt antal sysselsatta med att producera produkter för exportmarknaden, se tabell 6.

TABELL 6

Sysselsättningen inom näringslivet med produktionen av Sveriges exportprodukter uppdelat på sysselsatta med ren tjänsteproduktion respektive ren varuproduktion

Andelar av sysselsättningen inom näringslivet totalt

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inom privat tjänstesektor totalt	22,9	21,8	21,4	21,9	22,1	21,8	22,2
varav							
inom företagstjänster	8,8	8,6	8,4	8,6	9,0	9,0	9,1
inom handeln	7,5	7,1	7,1	7,4	7,2	7,1	7,4
Övriga tjänstebranscher	6,5	6,2	5,9	5,9	5,8	5,7	5,7
Inom industrin totalt	15,9	14,9	13,8	13,7	13,5	12,9	12,6
varav							
inom basindustrin	3,3	3,3	3,0	3,0	3,0	2,8	2,7
Inom övriga branscher	2,6	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7	2,8
Andel av näringslivet totalt	41,3	39,3	37,8	38,4	38,4	37,5	37,6

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

Strukturomvandlingen inom Sveriges produktion av exportprodukter märks också inom industrins produktion och sysselsättning i sig. Ungefär hälften, (51 procent 2014), av industrins sysselsättning med produktion av exportprodukter finns bland industrins leverantörer av insatsvaror och insatstjänster. Av denna indirekta sysselsättning för industrins produktion för export finns drygt 60 procent bland tjänsteleverantörer, se tabell 7. Och av dessa tjänsteleverantörer är drygt 42 procent sysselsatta med att producera företagstjänster av olika slag. Dessa tjänster bidrar normalt till utvecklingen av exportindustrins produkter, exempelvis genom tekniklösningar, it-lösningar, design med mera. Den stora andelen sysselsatta inom tjänstesektorn bland exportindustrins leverantörer återspeglar betydelsen av tjänsteinnehållet i exportindustrins produkter för att kunna konkurrera på exportmarknaden.

TABELL 7

Industrins sysselsättning med produktion av exportprodukter, direkt samt indirekt sysselsatta

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Antal sysselsatta för industrins produktion för export							
Direkt	348436	316815	310468	308909	302248	292238	293435
Indirekt	370370	320752	312621	321741	329274	317215	305213
Totalt	718806	637567	623089	630650	631522	609453	598648
Andelar av industrins produktion för export							
Direkt	48,5	49,7	49,8	49,0	47,9	48,0	49,0
Indirekt	51,5	50,3	50,2	51,0	52,1	52,0	51,0
Andelar av industrins indirekta produktion för export							
Varuproducenter	39,0	40,4	39,0	38,6	39,2	39,4	38,8
Tjänsteproducenter	61,0	59,6	61,0	61,4	60,8	60,6	61,2
Företagstjänsternas andel av industrins tjänsteleverantörer för produktionen av exportprodukter	40,5	40,2	40,6	40,3	41,7	42,5	42,5

Källa: SCB (input-output-tabeller), Almega, Industriarbetsgivarna.

2.3 Sammanfattning

Strukturomvandlingen mot en ökad andel tjänster i produktionen av Sveriges exportprodukter innebär att exportsektorns konkurrenskraft i växande grad beror på utvecklingen av dess tjänsteinnehåll. Det innebär dessutom att tjänsteföretag som producerar tjänster för export utsätts för ökad internationell konkurrens.

Sedan 1990-talet har specialiseringen av Sveriges produktion av exportprodukter präglats av att exporten fått ett allt större tjänsteinnehåll, dels i form av ökad andel företagstjänster som insats i produktionen av exportprodukterna inom gruv- och tillverkningsindustrin, och dels i form av ökad export från tjänstesektorn i sig.

Medan industrin är den mest exportinriktade sektorn i Sverige, har tjänstesektorn och särskilt olika typer av företagstjänster, också blivit mer exportinriktade. Under de senaste åren, från finanskrisen 2008 och framåt, visar den nya statistiken i denna rapport att strukturomvandlingen fortsatt och i snabb takt.

En huvudsaklig slutsats som kan dras är att den internationellt konkurrensutsatta sektorn utgör en väsentlig del av näringslivets totala produktion och sysselsättning i Sverige. Utvecklingen visar på ett ökat tjänsteinnehåll i Sveriges produktion för exportmarknaden och att denna produktion är både utspridd och starkt integrerad mellan exportindustrin och särskilt företagstjänster. Dessutom har exporten av renodlade tjänster från främst företagstjänster ökat.

almeGa

